

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 31.5.2017
Čj. MSP-282/2016-OJD-SPZ/2
Počet listů: 4
Přílohy: 3

Věc: obviněný zemř. J. Ž. - stížnost pro porušení zákona

Přílohy: -spis býv. Vojenského obvodového soudu v Brně sp.zn. 2 Rtv 65/91
-kopie spisu býv. Vojenského obvodového soudu v Brně sp.zn. 3 T 230/77
-kopie spisu býv. Vojenského obvodového soudu v Plzni sp.zn. 2 T 231/75

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obviněného zemřelého J. Ž.

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení bývalého Vyššího vojenského soudu v Táboře ze dne 27.7.1992, č.j. 2 Rtv 24/92-26.

Rozsudkem bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 25.1.1978, sp.zn. 3 T 230/77 byl obv. J.Ž., tehdy vojín základní vojenské služby, uznán vinným trestným činem vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 tr. zák., v tehdy účinném znění. Uvedeného trestného činu se dopustil tím, že

dne 9.11.1977 v 10.00 hod. v Jihlavě v úmyslu vyhnout se vojenské službě odmítl provádět stanovené úkoly podle rozvrhu zaměstnání při výcviku ochrany proti zbraním hromadného ničení a i v dalších případech odmítal konat vojenskou službu a plnit své vojenské povinnosti.

Za to byl podle § 280 odst. 1 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 30 měsíců nepodmíněně, s výkonem ve druhé nápravně výchovné skupině (§ 39a odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., v tehdy účinném znění).

Rozsudek nabyl právní moci dne 14.2.1978.

Týmž dnem obviněný nastoupil do výkonu trestu, v průběhu něhož dne 28.11.1979 v Nápravně výchovném ústavu č. 2 Praha zemřel.

Podáním ze dne 8.3.1991 se M.Ž., matka obviněného, a J.Ž., bratr obviněného, domáhali zahájení rehabilitačního řízení mj. též ve věci bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně pod sp.zn. 3 T 230/77. V návrhu vyjádřili přesvědčení, že jednání obv. J.Ž. směřovalo k

uplatnění jeho práva jako svobodného občana, věřícího katolíka, zaručeného Ústavou a vyhlášeného Všeobecnou deklarací lidských práv, které tehdejší soudci kvalifikovali jako trestný čin, přičemž podle nich šlo o jeho odpor proti komunistickým zákonům.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně o návrhu rozhodl ve veřejném zasedání konaném dne 25.3.1992 usnesením pod č.j. 2 Rtv 65/91-15 tak, že rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 25.1.1978, sp.zn. 3 T 230/77 podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb. zrušil ve výroku o trestu a podle § 14 odst. 3 citovaného zákona zároveň zrušil všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Z odůvodnění předmětného usnesení vyplývá, že pokud jde o výrok o vině, nebyly shledány žádné vady jak z hlediska správného skutkového zjištění, tak z hlediska právního posouzení skutku, pokud byl obv. J. Ž. uznán vinným trestným činem vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 tr. zák. Před soudem neobstálo tvrzení žadatelů, že v případě obviněného šlo o uplatnění lidských práv věřícího katolíka, v tomto směru bylo odkázáno na tehdy platný branný zákon. V rámci přezkumného řízení byl ale učiněn závěr, že při ukládání trestu bylo postupováno nepřiměřeně přísně, což vedlo soud ke zrušení výroku o trestu.

Proti právě uvedenému usnesení podali stížnost bývalý vojenský obvodový prokurátor v Brně (v neprospěch obviněného) a matka obviněného M.Ž. (ve prospěch obviněného). Stížnost bývalého vojenského obvodového prokurátora vzal po zahájení neveřejného zasedání zpět bývalý vyšší vojenský prokurátor v Táboře, což podle § 144 odst. 4 tr. řádu předseda senátu bývalého Vyššího vojenského soudu v Táboře vzal na vědomí usnesením ze dne 27.7.1992 č.j. 2 Rtv 24/92-25. Stížnost M. Ž. byla tímž soudem po projednání v neveřejném zasedání dne 27.7.1992 usnesením pod č.j. 2 Rtv 24/92-26 podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu jako nedůvodná zamítnuta. V odůvodnění usnesení bývalý vyšší vojenský soud nad rámec argumentace bývalého vojenského obvodového soudu, s níž se ztotožnil, prezentoval svoje stanovisko, podle něhož by nebylo důvodu ke zrušení výroku o vině ani v případě, že by obviněný v inkriminované době odmítal výkon vojenské služby z náboženských pohnutek, což však u něho nebylo zjištěno. Soud v této souvislosti konstatoval skutečnosti zjištěné z výpovědi obviněného obsažených v trestním spise sp.zn. 3 T 230/77, z nichž plyne, že jmenovaný vojenskou službu neodmítal, byl ochoten ji dosloužit, hovořil o tom, že by rád pracoval v hornictví, aby si vydělal peníze. U hlavního líčení pak vypověděl, že pokud necvičil, bylo to proto, že si „postavil“ hlavu - výcvik má být, jak se vyjádřil, pořádný, on sám chtěl být tehdy přeřazen k pracovní jednotce. Pokud pak jde o výrok o trestu, bývalý vyšší vojenský soud vyslovil souhlas s postupem soudu I. stupně v tom, že původně uložený trest odnětí svobody v trvání 30 měsíců se zařazením do II. nápravně výchovné skupiny byl v konkrétním případě ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost.

V následném hlavním líčení konaném dne 1.10.1992 bylo bývalým Vojenským obvodovým soudem v Brně rozhodnuto rozsudkem pod č.j. 2 Rtv 65/91-33 tak, že obv. J.Ž. se při nezměněném výroku o vině z rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu Brno ze dne 25.1.1978, sp.zn. 3 T 230/77, kterým byl uznán vinným trestným činem vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 tr. zák., odsuzuje podle § 280 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody na 10 měsíců nepodmíněně s tím, že podle § 39a odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. se pro výkon trestu zařazuje do II. nápravně-výchovné skupiny. Z odůvodnění rozsudku je evidentní, že soud jednání obviněného považoval za společensky nebezpečné i v tehdejších podmínkách, když nebylo zjištěno, že by měl ke svému jednání nějaké náboženské pohnutky, neboť tato skutečnost, s výjimkou návrhu příbuzných na soudní rehabilitaci, nebyla dokumentována žádným důkazem. Při rozhodování o trestu nebylo podle soudu možno

přehlédnout, že obviněný byl v minulosti odsouzen pro úmyslný trestný čin, deliktu podle § 280 odst. 1 tr. zák. se dopustil krátce po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, jak v jeho civilním životě, tak jako voják základní služby dával zjevně najevo svůj nesouhlas s tehdejší státním a společenským zřízením, přičemž orgány bývalé veřejné bezpečnosti uvedly, že rodina obviněného je nábožensky založena a on sám veřejně prohlašoval, že na vojnu nenastoupí, a požádal o legální vystěhování do některého západního kapitalistického státu.

Citovaný rozsudek napadla odvoláním obhájkyň obv. J.Ž. s tím, že jmenovaný se trestného činu dopustil pouze z důvodu jeho politického a náboženského přesvědčení, které nebylo tehdejší státní mocí tolerováno, takže podle něho současný Parlament zcela správně označil toto období za dobu nesvobody. Pokud soud I. stupně bral v úvahu jeho předchozí odsouzení, poukázala na to, že se jednalo o podobný charakter jednání a obviněný se ho dopustil ze stejných důvodů.

Bývalý Vyšší vojenský soud v Olomouci projednal odvolání ve veřejném zasedání konaném v Přerově dne 19.1.1993 a rozhodl o něm rozsudkem pod sp.zn. 1 Rtv 29/92 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. řádu a § 259 odst. 3 tr. řádu napadený rozsudek zrušil ve výroku, kterým byl obviněný podle § 39a odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. zařazen pro výkon uloženého trestu odnětí svobody do II. nápravně výchovné skupiny. Při nezměněném výroku o vině z rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 25.1.1978, sp.zn. 3 T 230/77, kterým byl obv. J. Ž. uznán vinným trestným činem vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 tr. zák., ve spojení s napadeným rozsudkem bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 1.10.1992, sp.zn. 2 Rtv 65/91, kterým byl odsouzen podle § 280 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody na 10 měsíců, mu byl podle § 58 odst. 1 písm. a), § 59 odst. 1 tr. zák. výkon uloženého trestu odnětí svobody podmíněně odložen na zkušební dobu 2 let.

Z odůvodnění předmětného rozsudku vyplývá, že odvolací soud zaujal stanovisko, že obviněný dával zjevně najevo nesouhlas s tehdejší státním a společenským zřízením jak v civilním životě, tak i jako voják základní služby, pochází z rodiny nábožensky založené, on sám prohlašoval, že na vojnu nenastoupí, požádal o legální vystěhování do některého západního kapitalistického státu, poprvé se dostal do konfliktu se zákonem právě v souvislosti s výkonem vojenské základní služby [obviněný byl rozsudkem bývalého Vojenského obvodového soudu v Plzni ze dne 19.12.1975, sp. zn. 2 T 321/75, který nabyl právní moci dne 11.2.1976, uznán vinným trestným činem zběhnutí do ciziny podle § 283 odst. 1 tr. zák., protože dne 21.10.1975 zběhl od svého útvaru v Chebu v úmyslu vyhnout se trvale vojenské službě, za tím účelem překročil státní hranice PLR, kde byl dne 24.10.1975 zadržen, za což byl odsouzen podle § 238 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 20 měsíců nepodmíněně s výkonem podle § 39a odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. v I. nápravně-výchovné skupině] a již tehdy byl znám jeho nesouhlas s výkonem vojenské služby, jakož i jeho náboženské založení ovlivňované rodiči. V jeho případě se podle odvolacího soudu nejednalo o narušenou osobu se sklony k páčání trestné činnosti, nýbrž v obou trestních věcech, které jsou, a to soud podtrhl, ryze vojenské povahy, se objevují shodné momenty, z nichž lze vyvodit závěr o téže, výše naznačené pohnutce, která ho vedla k jeho postoji k výkonu vojenské základní služby a posléze k předmětnému protiprávnímu jednání. S přihlédnutím k uvedeným skutečnostem, včetně ustanovení § 1 zákona č. 119/1990 Sb., soud považoval za dostačující uložení trestu odnětí svobody bez omezení na svobodě.

Pravomocným usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 25.3.1992, sp.zn. 2 Rtv 65/91, byl porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona

č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ustanovení § 280 odst. 1 trestního zákona č. 140/1961 Sb., v tehdy účinném znění

Podle čl. 18 Všeobecné deklarace lidských práv OSN ze dne 10.12.1948, každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství; toto právo zahrnuje v sobě i volnost změnit své náboženství nebo víru, jakož i svobodu projevat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo bohoslužbou a zachováním obřadů.

Podle čl. 18 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb.), každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Toto právo zahrnuje v sobě svobodu vyznávat nebo přijmout náboženství nebo víru podle vlastní volby a svobodu projevat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou, zachováváním obřadů a vyučováním. Podle čl. 18 odst. 3 cit. paktu platí, že svoboda projevat náboženství nebo víru může být podrobena pouze takovým omezením, jaká předpisuje zákon a která jsou nutná k ochraně veřejné bezpečnosti, pořádku, zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných.

Podle čl. 32 odst. 1 Ústavy ČSSR (č. 100/1960 Sb.), svoboda vyznání je zaručena. Každý může vyznávat jakoukoli náboženskou víru, nebo být bez vyznání, i provádět náboženské úkony, pokud to není v rozporu se zákonem. Podle odstavce 2, náboženská víra nebo přesvědčení nemůže být důvodem k tomu, aby někdo odpíral plnit občanskou povinnost, která je mu uložena zákonem.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách, zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případu osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zjistí-li soud v přezkumném řízení, že přezkoumávané rozhodnutí je vadné zejména proto, že skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem, zruší rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je vadné.

Podle § 280 odst. 1 trestního zákona č. 140/1961 Sb., v tehdy účinném znění, se trestného činu vyhýbání se výkonu vojenské služby dopustí ten, kdo se v úmyslu vyhnout se vojenské službě nebo plnění vojenských povinností poškodí na zdraví, předstírá nemoc, padělá listinu, opije se nebo použije jiného úskoku, nebo kdo odpírá konat vojenskou službu.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně se v rámci rehabilitačního řízení výše uvedenými ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace obviněného zemřelého J. Ž. byla zúžena pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti byl ponechán v platnosti výrok o vině, i když smyslem zákona o soudní rehabilitaci je a bylo rehabilitovat, a to nejen právně, ale i morálně co nejvíce těch, kteří v období totalitního režimu trpěli a byli pronásledováni.

Ve smyslu stávající judikatury (např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 285/97, sp. zn. I. ÚS 671/01, sp. zn. Pl. ÚS 42/02 a rovněž rozhodnutí Nejvyššího soudu, např. sp. zn. 6 Tz 144/98, sp. zn. 7 Tz 17/99, sp. zn. 15 Tz 67/2003, sp. zn. 4 Tz 143/2005, sp. zn. 3 Tz 12/2011), která se řešením předmětné problematiky až do současné doby zabývala, výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděný soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na v současné době platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku ČR.

Svoboda svědomí se projevuje v rozhodnutích jednotlivce učiněných v určitých konkrétních situacích, tedy „tady a teď“, pocíťovaných jako hluboce prožitá povinnost. Strukturálním znakem svědomí je kromě souvztažnosti k normě a zároveň k situaci i osobní prožitek bezpodmínečné povinnosti. Svoboda svědomí patří k tzv. základním právům absolutním, která nelze omezit obyčejným zákonem. V případě konfliktu právní normy s konkrétně uplatňovanou svobodou svědomí je třeba zvážit, zda prosazení se svobody svědomí nezasáhne do základních práv třetích osob, anebo zda prosazení svobody svědomí nebrání jiné hodnoty či principy obsažené v ústavním pořádku ČR (ústavně imanentní omezení základních práv a svobod).

V případě obv. J.Ž. se důkazní situace jeví být ve světle právě konstatovaných judikátů a principů v nich prezentovaných jednoznačná. V minulosti, až do 14.3.1990, kdy nabyt účinnosti zákon č. 73/1990 Sb., o civilní službě, občan, kterému jeho svědomí nebo náboženské vyznání bránilo ve výkonu vojenské služby, neměl legální možnost výkon této služby odmítnout a zvolit si alternativní službu beze zbraně. Podle celkových výsledků dokazování vyplývajících z obsahů všech tří připojených soudních spisů je zcela evidentní, že obviněný svým jednáním pouze uplatňoval právo na svobodu svědomí a zřejmě i náboženského přesvědčení (byl vychováván v nábožensky založené rodině), jak mají na mysli ustanovení čl. 18 Všeobecné deklarace lidských práv OSN ze dne 10.12.1948 a čl. 18 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb.). Celkem výstižně se k pohnutce obviněného - nezastíraný, negativní postoj k výkonu základní vojenské služby, která vedla k jeho opakovanému pravomocnému odsouzení pro vojenský delikt, vyjádřil bývalý Vyšší vojenský soud v Olomouci v odůvodnění rozsudku ze dne 19.1.1993, sp. zn. 1 Rtvo 29/92.

Úmysl obv. J.Ž. trvale se vyhnout výkonu vojenské služby je z připojených spisů zřejmý od samého počátku, kdy se dopustil jednání, pro které byl trestně stíhán. Již ve výsledku ze dne 27.10.1975 učiněném krátce po jeho zadržení v první trestní věci (sp. zn. 2 T 321/75) mj. vypověděl, že asi po čtrnácti dnech na vojně pojal úmysl zběhnout, netajil se tím před ostatními vojáky, chtěl se dostat do jiného státu, bylo mu jedno kam, jen se chtěl zbavit vojny, ten úmysl u něho trval i v době zadržení, raději by se neviděl, než se vrátit na vojnu. Ve stejné trestní věci se nachází zpráva o pověsti ze dne 6.11.1975 vypracovaná SNB-OOVB Lovosice č.j. VB-1290/75, která vyznívá vcelku kladně s tím, že k jeho osobě bylo mj. zjištěno, že byl nábožensky založen, navštěvoval kostel v Lovosicích, a to zřejmě pod vlivem rodičů. Ve stejné trestní věci z výpovědi svědka A.D. ze dne 28.10.1975, který obviněného po jeho zadržení

eskortoval zpět do ČSSR, vyplývá, že obviněný namítal, proč ho musí vést v poutech jako vraha, že na vojnu ho nedostanou, že si raději vezme nějaké prášky nebo provaz, že on válčit nechce, ať si válčí, kdo chce, že mu v civilu bylo dobře, že mu nic nechybělo, že kdyby k něčemu došlo, že by to všechno postřílel, také se svěřil, že má nějakého bratrance v Izraeli, že za ním by se rád podíval. V předmětném trestním řízení byl na něho vypracován znalecký posudek, z něhož mj. vyplynulo, že obviněný znalecům zopakoval, že vojna mu připadá jako blbost, on si ji nevymyslel, už ho na ni nikdo nedostane, to raději zdrhne a nechá se zavřít. Při testu tří přání na prvním místě uvedl mít pokoj od vojny s dodatkem výhrůžky útekem nebo sebevraždou při nucení k vojenské službě.

Rovněž v další trestní věci sp. zn. 3 T 230/77 obviněný zcela veřejně od samého počátku nástupu vojenské základní služby projevoval stejný úmysl, o čemž svědčí např. obsah žádosti velitele Vojenského útvaru 3276 Jihlava ze dne 9.11.1977 o zahájení trestního stíhání, z níž vyplývá, že před velitelem družstva vedl řeči v tom smyslu, že co nejdříve od útvaru uteče, a když byl předveden před ženijního náčelníka, sdělil mu, že vojenská služba ho nebaví, že uteče, jak k tomu bude mít nejvhodnější příležitost, že raději bude v kriminále do 30 let, než na vojně, že po 30 letech věku se na něho již vojenská základní služba nevztahuje. V jeho služebně politické charakteristice ze dne 11.11.1977 se uvádí, že v hodinách politického školení mužstva projevoval záporný vztah k politice vlády, ke státnímu zřízení neměl kladný postoj, měl snahu propagovat mezi ostatními povolanci v přijímači kapitalistické zřízení a jeho zásady. Ze zprávy zaměstnavatele Státního statku Lovosice, n. p. ze dne 16.11.1977, která vyznívá po pracovní stránce celkem kladně, vyplývá, že když se dostal do záporného myšlení, prohlašoval, že nechce v armádě sloužit, že nenávidí uniformu, že se mu v naší republice nelíbí, v západních státech že mají svobodu. Ve zprávě SNB-OOVB Lovosice ze dne 15.11.1977 se mj. uvádí, že rodina Ž. je nábožensky založená, obviněný nemá k socialistickému zřízení dobrý vztah, veřejně prohlašoval, že vojenskou základní službu nenastoupí, že bude žádat o legální vystěhování do některého západního kapitalistického státu.

Právě uvedené skutečnosti dostatečně dokladují, že odsuzující pravomocný rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 25.1.1978, sp. zn. 3 T 230/77, byl zásahem do svobody svědomí obv. J. Ž. v dimenzi absolutního práva.

Jak je zřejmé z odůvodnění napadeného usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně, tento soud v rámci rehabilitačního řízení vycházel z výsledků dokazování v původním trestním řízení a dospěl k závěru, že výrok o vině je správný. Konstatoval, že bývalý vojenský obvodový soud provedl dokazování v hlavním líčení v potřebném rozsahu, zjistil správně skutkový stav a nelze mu nic vytknout z hlediska správných skutkových zjištění ani z hlediska adekvátního právního posouzení spáchaného skutku. Podle rehabilitačního soudu nemůže obstát tvrzení žadatelů, že v případě obviněného šlo o uplatnění lidských práv věřícího katolíka, které bylo posouzeno jako trestné v rozporu se zákonem. Soud se odvolává na branný zákon, podle něhož občané republiky podléhali branné povinnosti, která vznikla 1. lednem roku, v němž občan dovrší 17 let a trvala do 31. prosince roku, v němž občan dovrší 60 let. Důvodem k odpírání vojenské činné služby nemohla být podle soudu ani jeho víra věřícího katolíka, neboť tato víra nemohla být důvodem k tomu, aby někdo odpíral plnit občanskou povinnost, která mu byla uložena zákonem, v daném případě zákonem branným. Ohledně Všeobecné deklarace lidských práv, na kterou se žadatelé rovněž odvolávali, soud uvedl, že tato byla přijata teprve v lednu 1991 a umožňuje každému občanu odepřít vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo náboženským vyznáním. V případě obviněného rehabilitační soud uzavřel, že u takového občana pak vyplývají podle zákona o civilní službě jiné veřejné povinnosti.

Pokud však jde o ukládání trestu, dospěl jmenovaný soud k přesvědčení, že bylo postupováno nepřiměřeně přísně, když byl obviněnému uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 30 měsíců. V této souvislosti soud uvedl, že je sice pravdou, že obviněný byl již pro trestný čin zběhnutí do ciziny podle § 283 odst. 1 tr. zák. odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, který vykonal, avšak tato okolnost, byť je jí možno hodnotit jako přitěžující okolnost podle § 34 písm. j) tr. zák., nezvyšuje společenskou nebezpečnost natolik, aby byl odsouzenému uložen tak přísný trest. Soud vyslovil názor, že je přesvědčen, že i při rozhodování o trestu u trestných činů proti povinnosti konat vojenskou službu se nemůže jen obecně zdůrazňovat nepřátelství k socialistické společnosti tak, jak bylo učiněno v původním rozsudku, ale i v těchto případech je třeba trest přísně individualizovat z hlediska osoby pachatele a okolností celého případu. V tomto směru podle soudu nelze přehlédnout, že šlo o mladého člověka s neujasněnými postoji k životu a společnosti, který se k trestné činnosti doznal, čin spáchal pod vlivem výchovy k pacifismu, v místě bydliště požíval dobré pověsti a kladně byl hodnocen i jeho zaměstnavatelem. Proto soud učinil závěr, že jsou dány důvody pro zrušení výroku o trestu ve smyslu § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb., neboť zmíněný uložený trest je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost.

Z konfrontace napadeného rozhodnutí s výše uvedenými právními názory a závěry Ústavního i Nejvyššího soudu je zřejmé, že rehabilitační senát bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně porušil zákon v neprospěch obv. J.Ž., když v jeho případě rehabilitaci zúžil pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti ponechal v platnosti výrok o vině trestným činem vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 tr. zák., který považoval za správný. Vyšší vojenský soud v Táboře pak pochybil, pokud ke stížnosti matky odsouzeného vadný postup soudu I. stupně nenapravil.

Vzhledem k průběhu přezkumného rehabilitačního řízení mám za to, že je na místě, aby Nejvyšší soud sám rozhodl o návrhu na rehabilitaci a tedy zrušil podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, v celém rozsahu rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 25.1.1978, sp.zn. 3 T 230/77, protože skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem, a to především Mezinárodním paktem o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb.), a zrušil zároveň všechna další rozhodnutí na původní rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud ostatně podobně rozhodl již v minulosti např. svým rozsudkem ze dne 1.7.2014, sp.zn. 7 Tz 19/2014.

S přihlédnutím k důkazní i procesní situaci, kdy reálně nepřipadá v úvahu doplňování dokazování, se domnívám, že je možné a vhodné, aby Nejvyšší soud též sám rozhodl o zproštění obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) trestního řádu, poněvadž ze všech shora uvedených skutečností je zřejmé, že v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Na základě výše uvedených skutečností proto **n a v r h u j i**, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) podle § 268 odst. 2 trestního řádu vyslovil, že usnesením bývalého Vyššího vojenského soudu v Táboře ze dne 27.7.1992, č.j. 2 Rtvo 24/92-26, které nabylo právní moci dne 27.7.1992, byl v neprospěch obviněného zemř. J.Ž. porušen zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu a v předcházejícím řízení též v ustanovení § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci,

ve vztahu k ustanovení § 280 odst. 1 trestního zákona č. 140/1961 Sb., v tehdy účinném znění,

- 2) podle § 269 odst. 2 trestního řádu napadené usnesení zrušil a současně zrušil i jemu předcházející usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 25.3.1992, sp.zn. 2 Rtv 65/91, jakož i všechna rozhodnutí na tato usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zejména rozsudek Vyššího vojenského soudu v Olomouci ze dne 19.1.1993, sp.zn. 1 Rtvo 29/92,
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 trestního řádu a podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, zrušil v celém rozsahu rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 25.1.1978, sp.zn. 3 T 230/77, a podle § 14 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, zrušil zároveň všechna další rozhodnutí na původní rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu,
- 4) a podle § 226 písm. b) trestního řádu zprostil obviněného zemř. J.Ž. obžaloby pro skutek spočívající v tom že, dne 9.11.1977 v 10.00 hod. v Jihlavě v úmyslu vyhnout se vojenské službě odmítl provádět stanovené úkoly podle rozvrhu zaměstnání při výcviku ochrany proti zbraním hromadného ničení a i v dalších případech odmítal konat vojenskou službu a plnit své vojenské povinnosti, v němž byl spatřován trestný čin vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 trestního zákona č. 140/1961 Sb., v tehdy účinném znění, neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [7 Tz 34/2017](#)